

0495

BERKI Imre *

A tűzoltóság hősi halottjai és emléküik ápolása (Heroic Dead of the Fire Department and Memorials to their Memory)

Absztrakt

A tanulmány nem csupán a magyar tűzoltóság mint a katasztrófavédelem egyik elődszervezete, hanem a másik elődszervezet a polgári védelem személyi állományai hősi halottjaival is foglalkozik. A XIX. és a XX. században Magyarország két világháborúban is részt vett, melynek kapcsán a vizsgált szervezetek személyi állományának a tagjai közül többen életüket veszítették. A feldolgozás azonban ezekre a hősökre nem terjed ki, hanem a testületi feladatok teljesítése során elhunyt személyekkel foglalkozik. A mintegy 150 év alatt szolgálatteljesítés közben hősi halált halt személyek száma 124 fő volt 1861-től 2013-al bezárólag.

Kulcsszavak

Katasztrófavédelem ; tűzoltóság ; polgári védelem ; tűzszerészek ; tartós légtalmi szolgálatos

Abstract

The work focuses not only on Hungarian firefighters as one of the first organizations in Disaster Management, but also on those among them who died providing civil defense for the nation. Hungary participated in two world wars in the 19th and 20th centuries, over the course of which many men in the examined organizations lost their lives. The work, however, does not cover these heroes; rather it looks at the 124 men who gave their lives in the line of duty over the 152-year period from 1861 to 2013.

Key words:

Disaster Management ; Fire Protection System ; civil defense ; fire fighters ; permanent air defense personnel

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0001-8144-4751>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
- Central Museum of Disaster Recovery = Katasztrófavédelem Központi Múzeuma
- National University of Public Service Faculty of Law Enforcement = Nemzeti Közszoigalati Egyetem Rendészettudományi Kar

@: berki.imre@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2019. IV. 11.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2019. IV. 10.

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.57N.27-38P

Kevés veszélyesebb hivatás létezik, mint a tűzoltóké. A mondás szerint is a tűzoltó oda megy, ahonnan más elfut! Így sajnos óhatatlanul is áldozatul estek hivatásuknak, az emberi életek és az anyagi javak mentése közben. A hősi halottak emlékét a közösség megőrizte, de 2014-ig nem létezett egyetlen olyan összefoglaló mű sem, mely méltó módon állított volna emléket számukra. Ezt a hiányt pótolta a „*Hőseink*» a katasztrófavédelem és jogelőd szervezeteinek hősi halottai.” című könyv.¹

Az egységes katasztrófavédelmi szervezet létrejöttével előtérbe került a testület jogelőd szervezeteinek a tűzoltóság és a polgári védelem történetének kutatása, bemutatása.

A fennmaradt levéltári források, valamint a korabeli újságok és a tűzoltóság témáját feldolgozó könyvek megőrkítették a tűzoltó hősök emlékét is. Ezen iratanyag feldolgozása nyomán vált lehetségessé a tűzoltó hősi halottak számba vétele és egy kötetben bemutatása.

Először tisztázni kell, hogy ki a hősi halott? Kit tekinthetünk hősi halottnak?

Napjainkban a minősítés jogszabályi keretek között rendezett. A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos és közalkalmazotti állománya részére adható szociális támogatásról és a kegyeleti gondoskodással kapcsolatos egyes feladatokról szóló BM rendelet értelmében *”Hősi halottá kell nyilvánítani a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv hivatásos állományából elhunytat halálának körülményei, életútja és érdemei figyelembevételével, ha a szolgálat teljesítése során Magyarországon alkotmányos rendjének védelme, a közbiztonság és a közrend fenntartása, az államhatár védelme, tűz, elemi csapás vagy katasztrófa következményeinek elhárítása közben kimagasló bátorságot, kiemelkedő személyes helytállást tanúsított és eközben, vagy így elszenvedett sérülése következtében életét vesztette.”*²

Ezt az elvet szem előtt tartva azon bajtársainkról emlékezek meg a könyvben, akik *tűz, elemi csapás vagy katasztrófa következményeinek elhárítása közben kimagasló bátorságot, kiemelkedő személyes helytállást tanúsítottak és eközben, vagy így elszenvedett sérülések következtében életüket veszítették.* Ezért nem szerepelnek az I. és a II. világháborúban katonai szolgálatteljesítésük során hősi halált halt tűzoltó hivatású bajtársaink a feldolgozásban.

Komoly fejtörést okozott a területi- és az időbeni hatály meghatározása. Területi hatályként a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyarországot tekintettem a vizsgálódás tárgyának. Ebben a tanulmányban nem nyílik lehetőség a revíziók által visszacsatolt területeken hősi halált halt bajtársainkról való megemlékezésre. Időbeni hatály meghatározásánál nem csak az írott források hiánya, hanem a szervezeti felépítés sokszínűsége és a szervezetség hiánya is komoly gondot jelentett.

Már az ókorban is megvolt a törekvés az emberekben a biztonságra, úgy a tüzek, a békebeli katasztrófák esetén, mint háborúskodások alkalmával összefogtak a károk megelőzésére, csökkentésére, sőt a szervezett társadalmak állami feladatként gondoskodtak is bizonyos fokon polgáraik védelméről.

A Római Birodalom nagyobb városaiban, így Aquincumban — a mai Óbuda területén lévő katonai táborban és polgárvárosban — is létezett tűzoltóság. A polgárvárosban a tűzoltás és az éjjeli őrség feladatát a különböző kézműves-társulatok, a nehéz anyagokkal dolgozó (faber) és a könnyű termékeket készítő (centonariusok) kapták. A tűzország (tűzfigyelők, járőrök, a tűzoltáshoz elsőként kivonulók, stb.) együtt tartására, a tűzoltó szerek tárolására székházat is létesítettek. Feltehető, hogy a székház tűzfigyelő tornya hazánkban az első tűzjelző és figyelőtorny volt. Aquincumban a Kr.u. II. századtól kezdődően a megelőző tűzrendészet néhány elemét kötelezővé tették:

- a tűzveszélyes „üzemeket” az uralkodó szélirányt is figyelembe véve városfalakon kívülre telepítették;

- kutakat, vízvezetékeket, víztároló medencéket készítettek;

- kőből építették a házakat, melyeket cserepes tetővel fedték be.

A tűzoltó testület tagjai szinte egy családhoz tartozónak tekintették egymást, ezért is gondoskodtak az elhunyt tűzoltók temetéséről, méltó síremléket állítottak számukra.

Hazánkban a városiasodás viszonylag későn kezdődött el. A tűzoltás megszervezése, a tűzoltóság elkészítése, a tűz oltásában való aktív részvétel elsődlegesen a céhek feladata volt. Az ismétlődő várostüzek fő okai, a szűk utcák, könnyen gyulladó építőanyagok, a vízkészletek elégtelensége, a technikai felszerelések hiánya a tűzrendészeti szabályok megalkotását, az építési rendtartás bevezetését követelték.

Az első magyarországi önkéntes tűzoltóság a debreceni kollégiumban alakult: az éjjeli tűzörök vagy vigilek három órás váltásban őrizték a kollégium álmát. Az első időkben csak a kollégium belső udvarán őrködtek, és csak később, az 1600-as évek vége felé kezdtek részt venni a városban támadt tüzek oltásában is. Védőfelszerelések, fejlett technikai eszközök hiányában embert próbáló és különö-

sen veszélyes foglalatosság volt a tüzek oltásában való részvétel. Az első dokumentált hősi halott BEREGSZÁSI Sándor, aki 1861. VIII. 21-én halt hősi halált.³

Egészen a XIX. század közepéig a tűzoltást az arra kötelezett céhek tagjai, majd mellettük az önkéntes egyesületekbe tömörült emberek végezték. A jelentős technikai fejlődéshez, a hatékonyabb, bonyolultabb, drágább tűzoltógépek tartásához és kezeléséhez azonban főfoglalkozású, hivatásos alakulatokra volt szükség.

A magyar szervezett tűzoltóságok megalakulása 1835-ben kezdődött. Elsőként az Első Aradi Önkéntes Polgári Tűzoltókar, másodikként, 1866-ban a Soproni Torna és Tűzoltó Egyesület, majd 1870-ben a Pesti önkéntes és hivatásos tűzoltóság szerveződött meg.

A Fővárosi Tűzoltóság és a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség létrehozásában elévülhetetlen érdemeket szerzett gróf SZÉCHENYI Ödön.

A gyáripar fejlődésével szükségessé vált nagyobb üzemeknél gyári tűzoltóságok felállítása. Elsőként 1855-ben a Duna Gőzhajózási Társaság Óbudai Hajógyára, majd 1860-ban a Budai Ganz gyár alakított tűzoltóságot.

A dualizmus időszakában bekövetkezett ugrásszerű fejlődés következtében gyakoriabbakká és veszélyesebbé váltak a tüzesetek, ipari balesetek, melyek komoly kihívás elé állították a tűzoltókat. A teljesség igénye nélkül: 1902. I. 2-án a Concordia malom tűzéhez SZMILKÓ József csővezető és HERCZEG János tűzoltó elsőnek érkezett a IX. kerületi őrséggel a helyszínre, és a malom legfelső emeletén küzdöttek a terjedő tűzzel.⁴ A szálló sűrű lisztpor belobbant és a tűz elzárta előlük a menekülés útját. A két tűzoltó földi maradványait több napos keresés után találták meg. Temetésükön a budapesti Kerepesi temetőben legalább 30 000-en vettek részt, haláluk egyben felhívta a közvélemény figyelmét az ország tűzvédelmi viszonyainak rendezetlenségére. A fővárostól kapott dízsírhelyük a budapesti Fiumei úti Sírkertben, a Nemzeti Pantheonban található.

PILLER István fővárosi őrparancsnok 1903. VIII. 24-én a Párizsi Nagyáruház égésénél vesztette életét.⁵

Az I. világháború mindenütt megakasztotta a tűzrendészet fejlődését, különösen a hivatásos tűzoltói legénységből vonultak be sokan katonai szolgálatra. A háború utáni időszakban is megmaradt a hősi halált halt tűzoltókról való gondoskodás, ennek szép példája ROHONCZY József esete. ROHONCZY József fővárosi csővezető 1921. XI. 5-én a Pálffy téri RADETZKY-laktanya égésénél az alatta leszakadó mennyezettel a tűzbe zuhant és azonnal életét vesztette. 46 éves volt. *„A Székesfőváros igazán nemese- sen róttá le kötelességét a hőssel és családjával szemben. Az özvegynek élethossziglani tartós összegű nyugdíjat szavazott meg, és hogy emlékét is megörökítse, elrendelte, hogy a székesfővárosi iskolákban minden évben egyszer, Rohonczy József halálának évfordulóján, tűzoltói tárgyú előadást tartsanak a tanítók.”*⁶

1925. III. 11-én a Teréz körúton egy lakóház tüzeseténél a lezuhant párkányzat halálra zúzta VINCZE Gyula tűzoltót.⁷ A hősi halált halt tűzoltót a Kerepesi temetőbe bajtársai kísérték utolsó útjára.

A tűz elleni harcban életüket áldozó tűzoltók emlékének megörökítésére 1925. X. 25-én emléktáblát avattak a Szaniszló-torony oldalában, a Kun utcai laktanya udvarán. A táblára WAGNER Ferenc önkéntes mászó, ifj. SZIDANITS Ferenc önkéntes szakasz-parancsnok, SZMILKÓ József fővárosi tűzoltó, HERCZEG János fővárosi tűzoltó, HORVÁTH II. József fővárosi tűzoltó, ROHONCZY József fővárosi tűzoltó csővezető és VINCZE Gyula fővárosi tűzoltó nevét, hősi haláluk időpontját és körülményeit vésték.⁸

1930-ban Magyarország 54 vidéki városából 26-ban még nem volt hivatásos tűzoltóság, 1 300 községben pedig még tűzoltóosztag sem létezett. 1935-ben tartották az első légoltalmi tanfolyamot a fővárosi és vidéki tűzoltótiszteknek, ami előrevetítette a háborús készülődés terheit, a legénység, majd a lakosság kiképzésének súlyos kötelességét a gáz és légvédelem, majd a kárelhárítás terén.

1936-ban aztán megalkották a tűzvédelem fejlesztéséről szóló törvényüket.⁹ Jelentősége abban rejlik, hogy a tűzvédelem az egész ország ügye lett, a tűzrendészet a közigazgatás fontos területévé lépett elő. A magyar tűzoltóság, és tűzrendészeti közigazgatás területén rend és egység alakult ki.

A növekvő háborús veszély miatt felgyorsult a hivatásos tűzoltóságok bővítése, modernizálása, de ezeknek a testületeknek már a légoltalmi hálózat, társadalmi, lakóházi önkéntesek oktatása, irányítása is a feladatuk volt.

Fényes külsőségek között 1942. X. 25-én csapatzászlót és hősi emlékművet avattak a központi tűzoltó laktanya udvarán. A kormányzót a belügyminiszter képviselte.¹⁰ A kivonuló csapatok felesküdték az új csapatzászlóra, majd leleplezték a hősi halott tűzoltók emlékművét. A zászló egyik oldalán Szent Flóriánnak, a tűzoltók védőszentjének festett képe, másik oldalán „Budapest székesfőváros tűzoltósága” felirat és a felirat alatt a magyar és a fővárosi címer volt kihímezve. A polgári kötelességtel-

jesítés hősi halottainak emléket állító szobor is leleplezésre került.¹¹ A szobor mentés közben ábrázolja kora tűzoltóját, aki füstmérgezésben elalélt embert hoz karjaiban, nagy erőfeszítéssel emeli a magatehetetlen testet, pedig közben ő is küzd a füst fojtogató erejével. **(I.sz. melléklet)** Az ünnepség során a kormányzó megbízottja, valamint az érdekelt minisztériumok koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán. Az esemény lezárásaként acélos, kemény léptekkel vonult fel a gyalogezred, majd a tűzoltóinduló hangjai mellett elvonult a vendégek előtt a könnyű, közepes és nehéz tűzoltószerkezből, műszaki mentő és gázvédelmi szakaszból alakított korszerű kárelhárító század.¹²

A II. világháború idején a hatósági légoltalmat a területi elvnek megfelelően városokban, községekben szervezték meg. Szervezetei voltak a megelőző – helyi légvédelmi figyelő és jelző, riasztó-, elsötétítő és kárfigyelő – szolgálatok, továbbá a kárelhárító és mentő – tűzvédelmi, egészségügyi és gázvédelmi, közmű-helyreállító, helyreállító és romeltakarító – szolgálatok, valamint segédszolgálatok: segédrendőrök, híradók és a parancsnokságok kiszolgáló állománya. Minden szervezeti egység három váltásból állt.¹³

A Fővárosi Tűzoltóság VI. kerületi alosztályán 1947. XI. 28-án ünnepélyes keretek között leplezték le az oda beosztott légoltalmi század hősi halált halt tűzoltó és légoltalmi szolgálatosok emléket megörökítő emléktáblát. Megemlékeztek arról az emberfeletti és hősi magatartásról, melyet a tűzoltóság és a légoltalmi szolgálat a háború alatt Budapest lakosságának élet- és vagyonvédelmében végzett. Az áldozatokra ma is emlékeztet a szerény emléktábla, a volt Próféta utcai (ma Hegedű utca 2.) lakatyaépület falán.

A tűzoltók viselték a hatósági légoltalmi szervezet vezetésével járó terhet és felelősséget, saját életük árán mentettek, segítettek. Hatalmas háborús veszteségei ellenére jelentős szerepet vállalt az újjáépítésben a testület.

A II. világháború befejeződésekor az önkormányzati és vállalati tűzoltóságok nehéz helyzetbe kerültek, elvesztették eszközeik és állományuk jelentős részét. 1948-ban létrejött az állami tűzoltóság, az ország tűzvédelmét új alapokra helyezték, a hivatásos tűzoltóságokat átszervezték, a tagokat önkéntes alapon, a szolgálati idő beszámításával tulajdonképpen átvették az állami tűzoltóságok.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc cselekményei során is életüket veszítették tűzoltók. Az akkor tragikus körülmények között meghalt hat fővárosi tűzoltó is harci események során veszítette életét.

A légoltalmi feladatok a tűzszerész munkát követelt halálos áldozatokat. 1957. VIII. 22-én, Feldebrő község határában, a II. világháborúból visszamaradt német repeszgránát mentésénél, a robbanást felrobbantásakor veszítette életét WILHELM György légoltalmi őrmester. 1959. VIII. 6-án Székesfehérváron, a Vadásztöltény Gyár környékén, a II. világháborúból visszamaradt harcokocsia mentése során, az akna felrobbanásakor életét áldozta LANGMÁR István légoltalmi alhadnagy 1961. V. 27-én, a Dobó laktanya lőszergyűjtőjében a II. világháborúból visszamaradt harcokocsinak szállítása során, robbanás következtében halt meg KARA Pál légoltalmi alhadnagy.¹⁴

A technikai eszközök a taktika és a képzés fejlődésének köszönhetően megnőtt a tűzoltók biztonsága. Olyan, mai szóval katasztrófa helyzetek elhárításában is részt vettek, mint az árvízi védekezés, melynek részeként az 1965. IV. 22-én csákánydoroszlói árvízvédelmi munkák során halt hősi halált CSÁSZÁR László önkéntes tűzoltó törzsőrmester. 1987. VIII. 20-án a Mosoni-Dunán foganatosított mentési munkálatok során veszítette életét SÁGHI László tűzoltó alhadnagy és SÁNTHA Ferenc tűzoltó alhadnagy a mosonmagyaróvári tűzoltó-parancsnokság beosztottjai.¹⁵

Sajnos a klasszikus tűzoltási feladatok is követeltek áldozatokat. 1968. II. 18-án a pellérdi Újbarázda Termelőszövetkezet gazdasági épülete égésénél, tűzoltás közben halt hősi halált REGÁL Antal tűzoltó alhadnagy, pécsi tűzoltó. 1984. X. 29-én a fővárosi Bútoripari Vállalat 5-ös számú gyárában robbanás következtében veszítették életüket BUZÁS Gyula tűzoltó zászlós és KAPCSOS József tűzoltó főtörzsőrmester.¹⁶

A rendszerváltást követően 1992. V. 5-én — a Flórián-napi rendezvények keretében — került sor a tűzoltó hősi halottak emlékműve újbóli felavatására. Az emlékmű az újpesti Papp. J. tér 1. sz. alatti IV - XV. kerületi tűzoltólaktanya előtt került felállításra, ez az 1942-ben a fővárosi tűzoltó-parancsnokság Kun utcai laktanyája udvarán állt, majd egy ideig annak szoborrészét a Tűzoltó Múzeum őrizte.

A ájult embert mentő tűzoltót ábrázoló szobor „*A tűz elleni harcban életüket áldozottak emlékére*” felirata arra utal, hogy az országunk területén az idők folyamán hősi halált halt tűzoltóknak — azoknak, akiknek nevét és hősi halála körülményeit ismerjük és azoknak is, akiknek még a neve sem maradt fenn — őrzi emlékét.¹⁷

1994. XI. 26-án újabb tragédia rázza meg a tűzoltó társadalmat, BENKŐ Tibor tűzoltó őrmestert és CSÁNYI István tűzoltó őrmestert a Budapest, VIII. kerület Baross utcai iskolaépület tetejéről – a meglazult bádoglemez rögzítése közben – a viharos szél lesodorta, és tizennégy méter magasról az utcára zuhanva lelétek halálukat.¹⁸

A tűzoltóság életében jelentős állomás volt a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi törvényi szabályozás.¹⁹

Az 1999. évi katasztrófavédelmi törvény az ezredforduló színvonalára emelte az élet- és vagyónbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzését, illetve a károsító hatásaik elleni védekezést.²⁰ A tűzoltóság 2000. I. 1-től a katasztrófavédelem egységes rendszerének integráns részévé vált. A katasztrófavédelmi törvény lehetővé tette az egységes hazai katasztrófavédelmi rendszer létrehozását, mely tükrözi a katasztrófavédelem komplexitását. A szervezet összetettsége kellően bizonyítja a védelmi és a reagálási képesség fontosságát, valamint azt, hogy a sikeres védekezés csak a teljes társadalom és gazdaság összehangolt együttműködésével valósítható meg.

2006.VIII. 8-án éjszaka a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem XI. kerületi pincéjének oltása során vesztette életét PINTÉR Gábor tűzoltó hadnagy, HORVÁTH Ákos tűzoltó őrmester és REPPMAN Károly tűzoltó törzsőrmester. A Műegyetem pincéjében lévő lőtér gumifala gyulladt ki. A tűzoltók légzőkészülékben próbálták megfékezni a tüzet, ám mielőtt el tudták volna hagyni a pince-rendszert, levegőjük elfogyott. A három tűzoltó életét vesztette, öt tűzoltót kórházba szállítottak.²¹

A katasztrófavédelmi törvény 2011. évi módosításával megteremtődött az alapja a hazai egységes katasztrófavédelem végleges kiépítésének.²²

2013. XI. 1-jén KÖVECS Gergő tűzoltó főtörzsőrmester az esztergomi tűzoltóság tűzoltója az esti órákban Dömös község külterületén, a Rám szakadék térségében egy sérült személy mentése közben a szakadékba zuhan és sérüléseibe belehalt.²³

KÖVECS Gergő halála indította el a kutató munkát és a „*Hőseink*» a katasztrófavédelem és jogelőd szervezeteinek hősi halottai.” című könyv elkészülését.

A hősi halottjainkról szóló kiadvány forrásai, adatai a Katasztrófavédelem Központi Múzeumának archívumában találhatóak, valamint a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok által szolgáltatott információkon alapulnak. A kiadvány tisztelegni kívánt a katasztrófavédelem szervezete, a tűzoltóság és a polgári védelem személyi állományának hősi halottjai előtt. A kötet egyben — a szerzők céja szerint — útmutató, gondolatébresztő a hagyományőrző szerepet kíván betölteni az önkéntes és hivatásos szervezetek számára.²⁴

A könyv megjelenésével egy időben elkészült és felavatásra került a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság épülete előtt a katasztrófavédelem és jogelőd szervezetek hősi halottjai előtt tisztelgő emlékmű.

A rendezvényen a főigazgatóság, a megyei igazgatóságok, tűzoltó-parancsnokságok vezetői, a társ- és rendvédelmi szervek, szakmai szövetségek képviselői, a hősi halottak hozzátartozói előtt az országos katasztrófavédelmi főigazgató mondott köszöntőt. A főigazgató hiánypótlónak nevezte az emlékművet, hiszen, mint mondta, eddig nem állított ilyen módon emléket a szervezet a hősi halottjainak, legyenek ők önkéntesek vagy hivatásosok. A főigazgató beszélt arról is, hogy a Katasztrófavédelem Központi Múzeuma komoly kutatást végzett, 124 hősi halotról találtak írásos emléket, úgy fogalmazott, hogy ennek a 124 embernek a hősi helytállása fényes példaként áll minden ma szolgáló kolléga előtt. A kutatások során az első írásos dokumentumot 1861-ből találták, BEREKSZÁSZI Sándor debreceni diáktűzoltó ekkor áldozta életét tűzoltáskor.²⁵ Bár 124 hőst tártak fel a múzeum munkatársai, ennél többen lehettek, akik szolgálatteljesítés közben haltak hősi halált, mondta a főigazgató, ezért a százhuszonötödik hősi halott szimbolizálja azokat az ismeretleneket, akik hivatásukért áldozták fel magukat. A szervezet büszke a hőseire, akik szilárd példát jelentenek nemcsak azoknak az újoncnak, akik még eskütétel előtt állnak, hanem a régóta szolgálóknak is. A hősi halottaknak fontos szerepük van abban, hogy a társadalom megbecsüléssel tekint a tűzoltói hivatásra – hangsúlyozta főigazgató. A jelen tűzoltói is helytállnak, elég csak a vörösiszap-katasztrófára gondolni, vagy a nagy tüzekre, árvizekre, káresetekre, amikor bizonyították rátermettségüket. Az emlékmű arra emlékeztet, hogy a szervezetben vannak becsületes, bátor férfiak, akik esküjükhöz híven akár életük kockáztatásával is mindig ott lesznek a baj órájában.

A beszédet követően az országos katasztrófavédelmi főigazgató leleplezte a szürke és fekete gránitból készített emlékművet, amelyet ezután a Honvédelmi Minisztérium Tábori Lelkeszi Szolgálat Katolikus Tábori Püspökség, illetve a Protestáns Tábori Püspökség képviselői áldottak meg. Ezután a

testület főigazgatója a hősi halottak hozzátartozóinak átadott egy-egy példányt abból a kiadványból, amely a mai illetve az elődszervezeteknél mentés közben hősi halált halt kollégáknak állít emléket.

A frissen felavatott emlékművet először a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetője és helyettesei, utánuk a három országos főfelügyelő koszorúzta meg. Ezután a Magyar Tűzoltó Szövetség, a Budapesti Tűzoltószövetség és a Magyar Polgári Védelmi Szövetség elnökei helyezték el az emlékezés virágait. A Magyar Honvédség nevében a vezérkari főnök, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága nevében az országos parancsnok helyettese koszorúzott.

Az ünnepség végén a díszszázad díszmenetben elhaladt az emlékmű és az előjárók előtt, ezzel is tisztelve a hősi halottak emlékének.²⁶

Újabb fontos lépés volt a hősi halottak emlékének ápolásában a 2017. V. 3-án a IV. Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság épülete előtt átadott tűzoltók emlékpark. Ez a Közép-és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány segítségével valósulhatott meg. Az emlékpark a hősi halált halt — köztük az 1956-os forradalom és szabadságharc során életüket vesztett — tűzoltóknak állít emléket. A programot az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott Emlékbizottság támogatta.

Az ünnepségen elsőként a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatója köszöntötte a jelenlévőket. „*Aki a múltját nem becsüli, a jövőjét nem érdemi*” tekinthető az emlékbeszéd mottójának. Az 1942-ben készült emlékművet először a Dologház utcai laktanyában, majd a Tűzoltó Múzeumban lehetett látni, a jelenlegi helyére pedig 1992-ben került. Az emlékmű felújításával és az emlékpark kialakításával lehetősége nyílt a tűzoltóknak, leróni a tiszteletüket azok előtt, akik már nem lehetnek közöttünk és akik szolgálat teljesítése közben vesztették életüket. Az emlékpark kialakításánál nagy segítség volt a pályázati forrás, amit a Közép-és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány biztosított.

Az ünnepség következő felszólalója az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére kapcsán a testület 1956. évben hősiessé helyt állt emlékezett.

A következő felszólaló a tűzoltóság személyi állománya nevében az 1956-os forradalom és szabadságharc során szolgálatteljesítés közben lőfegyver által életüket vesztett bajtársai előtt tisztelgett.

Az ünnepi beszédek követően a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság országos tűzoltósági főfelügyelője, valamint a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatója átvágta a nemzeti színű szalagot, ezzel felavatta az emlékparkot. Ezután a történelmi egyházak képviselői, azaz a Protestáns Tábortól Püspökség püspöke és a Katolikus Tábortól Püspökség tábortól lelkésze megáldották az 1956-os forradalom és szabadságharc során hősi halált halt tűzoltók emlékparkját. Az ünnepség az II. Silenziót követően a Szózat hangjaival zárult.²⁷

A Katasztrófavédelem Központi Múzeuma és a Magyar Tűzoltó Szövetség Hagyományörző Bizottsága a „*Hőseink a katasztrófavédelem és jogelőd szervezeteinek hősi halottai.*” című könyvből foglaltakra támaszkodva Fiumei Úti Nemzeti Sírkert méltatlanul elhanyagolt, sűrű növényzettel borított tűzoltó sírjait megtalálták és a XIII. kerületi Hagyományörző Önkéntes Tűzoltó-és Sport Egyesület tagjaival közösen, megfeszített munkával ismét megközelíthetővé, felismerhetővé tették.

Azóta minden évben, Halottak napján a Magyar Tűzoltó Szövetség és a Katasztrófavédelem Központi Múzeuma gyertyagyújtással és koszorúzással emlékezik meg a Fiumei úti sírkertben örök nyugalomra helyezett tűzoltókról.

A sírok megóvása érdekében a Katasztrófavédelem Központi Múzeuma és a Magyar Tűzoltó Szövetség Hagyományörző Bizottsága kezdeményezte a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottságnál a Fiumei Úti Sírkertben nyugvó jeles tűzoltók sírjának védetté nyilvánítását.

A nemzeti sírkertbe sorolás a magyar nemzet megbecsülését, tiszteletét és köszönetét fejezi ki a sírban nyugvók számára, egyben olyan jogszabályi védeltséget biztosít, amely megakadályozza a sírhely felszámolását.²⁸

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2018 márciusi ülésén megtárgyalta a Magyar Tűzoltó Szövetség és a Katasztrófavédelem Központi Múzeumának kezdeményezésére a Fiumei Úti Sírkertben nyugvó jeles tűzoltók sírjának védetté nyilvánítása ügyében benyújtott előterjesztését.

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság úgy döntött, hogy „A” kategóriában a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánítja négy tűzoltó sírhelyét, egyben pedig két tűzoltó sírhelye számára védeltséget biztosít.²⁹

A katasztrófavédelem hősi halottjai emlékének ápolásáért tett munka nem ért véget, folyamatos a hősök sírjainak, amlékhelyeinek gondozása.

Jegyzetek:

- ¹ BERKI — PETERMAN
² 6/2013. (III. 27.) BM.r. 14.§ 1.pont.
³ BERKI — PETERMAN: op.cit.9.p.
⁴ Loc.cit. 11.p.
⁵ Loc.cit.
⁶ Loc.cit. 13.p.
⁷ Loc.cit. 14.p.
⁸ Loc.cit. 35.p.
⁹ 1936/X.tc.
¹⁰ A belügyi tárcát ekkor KERESZTES-FISCHER Ferenc vezette.
¹¹ A szobor alkotója SIKLÓDI Ferenc szobrászművész volt.
¹² KKMA. AD-70.09. MINÁROVICS János: Tűzoltó hősi halottak.
¹³ OLASZ
¹⁴ BERKI — PETERMAN: op.cit. 29.p.
¹⁵ Loc.cit. 31.p.
¹⁶ Loc.cit. 30.p.
¹⁷ Műemlékek tűzvédelme.
¹⁸ BERKI — PETERMAN: op.cit. 32.p.
¹⁹ 1996/XXXI.tv.
²⁰ 1999/LXXIV.tv.
²¹ BERKI — PETERMAN: op.cit. 33.p.
²² 2011/CXXVIII.tv.
²³ BERKI — PETERMAN: op.cit.33.p.
²⁴ Loc.cit. 5.p.
²⁵ Loc.cit.
²⁶ Egy hivatás ünnepére.
²⁷ KKMA. F/5/2017.
²⁸ 144/2013. (V. 14.) Korm.r.
²⁹ Az „A” kategória örökös védettséget jelent. A nemzeti sírkertbe sorolással a magyar nemzet megbecsülését, tiszteletét és köszönetét fejezi ki a sírban nyugvó felé, egyben olyan jogszabályi védettséget biztosít számára, amely megakadályozza a sírhely felszámolását. A kormányrendelet alapján a védett sír feletti rendelkezési jogokat, ezáltal a védelmet a Nemzeti Örökség Intézete (NORI) gyakorolja, továbbá gondoskodik a védettség Hivatalos Értesítőben való közzétételéről.
A Nemzeti Sírkert „A” kategóriás részévé vált KEMPELEN Béla főparancsnok, JANICSEK Andor főparancsnok, TEASDALE Ottó főparancsnok és ifj. KÖHLER István tűzoltó eszközgyártó sírhelye. Védettséget kapott a Nemzeti Sírkertben BOKELBERGER Ernő tornász tűzoltó és BREUER Szilárd József tűzoltó főparancsnok sírhelye.
Loc.cit. 4. § (1) ac) pontja

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):**MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- BERKI — PETERMAN — BERKI Imre — PETERMAN Attila: *Hőseink. A katasztrófavédelem és jogelőd szervezeteinek hősi halottai*. Budapest, 2014, Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. 46 p. HU-ISBN 978 963 87 8374 5.

TANULMÁNYOK

- OLASZ — OLASZ Lajos: A magyar légoltalom megszervezése az 1930-as években. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XXIV.évf. (2014) 35-36-37-38.sz. 75-84.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Társaság által szervezett „A tűzoltóság története” című katasztrófavédelem-történeti szimpozionján.

CIKKEK

- Egy hivatás ünnepére. (26.;) — Egy hivatás ünnepére. (Szerkesztőségi közlemény.) *Katasztrófavédelem*, LVI.évf. (2014) 5.sz. 1.p. HU-ISSN 1586-2305.
Műemlékek tűzvédelme. (17.;) — Műemlékek tűzvédelme. (Szerkesztőségi közlemény.) *Tűzvédelem*, XLIII.évf. (1991) 5.sz. 8.p. HU-ISSN 0230-1415.

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- KKMA. — K (Katasztrófavédelem) K (Központi) M (Múzeumának) A (Archívuma) iratai. (12.;27.;)

JOGSZABÁLYOK

- 1936/X.tc. — 1936/X.tc. a tűzrendészet fejlesztéséről. (9.;)
1996/XXXI.tv. — 1996/XXXI.tv. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról. (19.;)
1999/LXXIV.tv. — 1999/LXXIV.tv. a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről. (20.;)

- 2011/CXXVIII.tv. (22.;;) — 2011/CXXVIII.tv. a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.
- 6/2013. (III. 27.) BM.r. (2.;;) — 6/2013. (III. 27.) BM.r. a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos és közalkalmazotti állománya részére adható szociális támogatásról és a kegyeleti gondoskodással kapcsolatos egyes feladatokról. *Magyar Közlöny*, LXIX.évf. (2013) 51.sz. 6487-6493.p. HU-ISSN 2063-0379.
- 144/2013. (V. 14.) Korm.r. (28.;;29.;;) — 144/2013. (V. 14.) Korm.r. a Nemzeti Örökség Intézete létrehozásáról. *Magyar Közlöny*, LXIX.évf. (2013) 76.sz. 51174- 51175.p. HU-ISSN 2063-0379.

Melléletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Hősi emlékmű avatása. (Kun utca 1942)
- II.sz. melléklet
Hősi emlékmű a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság épülete előtt.
- III.sz. melléklet
Az újpesti tűzoltó hősi emlékpark
- IV.sz. melléklet
A Katasztrófavédelem és elődszervezeteinek hősi halottjai kronológiai rendben.

I.sz. melléklet

Hősi emlékmű avatása. (Kun utca 1942)

Forrás ! Katasztrófavédelem Központi Múzeumának fotótára NT-25289.

Hősi emlékmű a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság épülete előtt.

Forrás ! JÓRI András fotós magánarchívuma 2014/5/225.

Az újpesti tűzoltó hősi emlékpark

Forrás ! Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Videó Csoport archívuma 2017/5/29.

A Katasztrófavédelem és elődszervezeteinek hősi halottjai kronológiai rendbenHivatásuk teljesítése során hősi halált haltak:

1. BEREGSZÁSZI Sándor debreceni diáktűzoltó 1861. augusztus 24.
2. WAGNER Ferenc a budapesti önkéntes tűzoltók mászója 1885. május 18.
3. KOVÁTS Sándor győri önkéntes tűzoltót 1891.
4. ifj. SZIDANITS Ferenc budapesti önkéntes tűzoltó szakaszparancsnok 1896. július 27.
5. TOKODY Lajos váci önkéntes tűzoltó 1901. június 8.
6. HERCZEG János fővárosi tűzoltó 1902. január 2.
7. SZMILKÓ József fővárosi tűzoltó 1902. január 2.
8. PILLER István fővárosi őrparancsnok 1903. augusztus 24.
9. MAROSY Tivadar győri vagongyári tűzoltó 1905. február 9.
10. NÉMETH Károly győri vagongyári tűzoltó 1906. január 28.
11. ifj. FORMANDL Ágoston győri önkéntes tűzoltó 1907. szeptember 9.
12. TÉGLÁS István győri önkéntes tűzoltó 1907. szeptember 9.
13. HORVÁTH II. József fővárosi tűzoltó 1914. január 7.
14. TANI Lajos debreceni csővezető 1914. október 9.
15. SCHIK István budapesti malmi tűzőr 1921. október 18.
16. STUBICS György budapesti malmi tűzőr 1921. október 18.
17. ROHONCZY József fővárosi csővezető 1921. november 5.
18. VINCZE Gyula fővárosi tűzoltó 1925. március 11.
19. MOLNÁR Ferenc fővárosi tűzoltó, segédcsővezető 1930. november 29.
20. BÚTOR Sándor túrkevei önkéntes tűzoltót 1931. április 26.
21. CZETLI József fővárosi tűzoltó, csővezető 1933. április 29.
22. ifj. GROSZ István tanfolyamot végzett tűzoltótiszt, tatabányán, 1935. július 14.
23. NAGY Zoltán tűzoltó tiszti gyakornok 1936. március 16.
24. SIKLÓSI (SCHLITTER) Péter győri tűzoltó csővezetőt 1936. szeptember 9.
25. BÓZAI István fővárosi tűzoltó 1936. november 23.
26. BERKI József fővárosi tűzoltó 1937. június 2.
27. JUHÁSZ István fővárosi tűzoltó 1937. december 10.
28. KERTAI (STEINER) Róbert győri segédcsővezető 1938. augusztus 29.
29. VITÁNYI László Gábor székesfővárosi hivatásos újonc tűzoltó 1943. november 22.
30. CSONTOS István budapesti csővezetőt 1944. április 9.
31. HORVÁTH János légós tűzoltó 1944. július 5.
32. RÁDI László, légós tűzoltó 1944. szeptember 17.
33. ALMÁSI László tűzoltó, 1944. szeptember 18.
34. SZÉKELY János, légós tűzoltó 1944. december 25.
35. AGÁRDI Lajos segédcsővezető, 1944. december 27.
36. MAJOR István, légós tűzoltó 1944. december 27.
37. SZÁNTÓ József tűzoltó, 1944. december 27.
38. NAGY Ödön, légós tűzoltó 1944. december 28.
39. GERGELY Miklós, légós tűzoltó 1944. december 28.
40. vitéz KOVÁCS Mihály főtörzsőrmester, 1944. december 29.
41. GABNAI Ferenc, légós tűzoltó 1944. december 29.
42. GÁBORHELYI János, légós tűzoltó 1944. december 29.

43. NAGY Kálmán, légós tűzoltó 1944. december 29.
44. TÓTH Ferenc csővezető, 1944. december 29.
45. VERES Vilmos, légós tűzoltó 1944. december 29.
46. BARNOVSZKY József, légós tűzoltó 1944. december 30.
47. DUDÁS Flórián tűzoltó, 1944. december 30.
48. KELEMEN Ferenc, légós tűzoltó 1944. december 30.
49. NAGY Árpád tűzoltó, 1945. január 1.
50. PRESZLY Béla alosztályparancsnok, tűzvédelmi főfelügyelő, 1945. január 2.
51. MARÓTHY Lajos tűzoltó, 1945. január 4.
52. SZERI István tűzoltó, 1945. január 14.
53. FARAGÓ Sándor tűzoltó, 1945. január 16.
54. CSÉP János tűzoltó, 1945. január 17.
55. PAPP László tűzoltó, 1945. január 17.
56. GREGULLA ferenc tűzoltó, 1945. február 1.
57. KORMOS Gyula tüzmaster, 1945. február 8.
58. MODORI Ferenc irodafőtiszt, 1945. február 8.
59. DÁNIEL Antal, légós tűzoltó 1944. december 31.
60. FRITZ Béla, légós tűzoltó 1944. december 31.
61. VERES István, légós tűzoltó 1945. január 1.
62. BUDAI János, légós tűzoltó 1945. január 2.
63. KATONA István, légós tűzoltó 1945. január 2.
64. MOSZKÁI Gusztáv, légós tűzoltó 1945. január 2.
65. HORVÁTH Emil, légós tűzoltó 1945. január 3.
66. PÖLL Márton, légós tűzoltó 1945. január 3.
67. TÓTH István, légós tűzoltó 1945. január 6.
68. GÁCSI Mátyás, légós tűzoltó 1945. január 8.
69. NOVICZKY János, légós tűzoltó 1945. január 8.
70. SZÖNYI János, légós tűzoltó 1945. január 14.
71. AGÁRDI Ottó, légós tűzoltó 1945. január 15.
72. BAKUCZ László, légós tűzoltó 1945. január 15.
73. NEMES József, légós tűzoltó 1945. január 16.
74. PIROS István, légós tűzoltó 1945. január 17.
75. NAGY Ferenc, légós tűzoltó 1945. január 23.
76. VARGA Imre, légós tűzoltó 1945. január 23.
77. SCHUMACHER Ferenc, légós tűzoltó 1945. január 26.
78. LAY Sándor, légós tűzoltó egészségügyi tiszt 1945. január 29.
79. LOVAS Ottó, légós tűzoltó 1945. január 29.
80. ifj. LUKÁCS György légós tűzoltó 1945. január 29.
81. FARKAS László légós tűzoltó 1945. február 2.
82. KOVÁCS József légós tűzoltó 1945. február 2.
83. RAKOVSKY Károly, légós tűzoltó 1945. február 2.
84. SZÁSZ Antal légós tűzoltó 1945. február 2.
85. ZARKA József légós tűzoltó 1945. február 2.
86. DELINGER Gyula légós tűzoltó 1945. február 13.
87. ZSOLDOS Béla légós tűzoltó 1945. február 13.
88. VÉG József légós tűzoltó 1945. március 15.
89. CSEPKE Sándor légós tűzoltó 1945. március 20.

90. BURGER József légós tűzoltó 1945. március 20.
91. CSERNI László légós tűzoltó 1945. március 20.
92. FERENCZI György, légós tűzoltó 1945. március 20.
93. SZALAI János, légós tűzoltó 1945. március 20.
94. HÓGYE János fővárosi tűzoltó segédcsovezető, tűzserész 1945. május 10.
95. NAGY Antal fővárosi tűzoltó szakaszvezető 1948. június 5.
96. BOKODI I. József állami tűzoltó őrzető 1950. május 3.
97. IZSÓ Márton légoltalmi tizedes, 1953. augusztus 22.
98. JUHÁSZ Emil légoltalmi tizedes és 1953. augusztus 22.
99. VÁNYI Gábor légoltalmi őrmester 1953. augusztus 22.
100. SZOKOL Mihály fővárosi tűzoltó tizedes, 1954. október 21.
101. CSICSMANECZ Ferenc tűzoltó szakaszvezető 1956. október 27.
102. HARTMANN József tűzoltó főhadnagy, 1956. november 7.
103. HIDAS Gyula tűzoltó főtörzsőrmester, 1956. november 7.
104. TÓTH II. Ferenc tűzoltó törzsőrmester, 1956. november 7.
105. ÉLIÁS Rezső tűzoltó törzsőrmester, 1956. november 7.
106. csernus tiber tűzoltó szakaszvezető, 1956. november 7.
107. VIRÁG István tűzoltó őrmestert 1956. november 7.
108. TOMASOVSKAI András tűzoltó törzsőrmestert 1957. január 1.
109. WILHELM György légoltalmi őrmester 1957. augusztus 22.
110. LANGMÁR István légoltalmi alhadnagy 1959. augusztus 6.
111. KARA Pál légoltalmi alhadnagy 1961. május 27.
112. CSÁSZÁR László önkéntes tűzoltó törzsőrmester (posztumusz hadnagy) 1965. április 22.
113. REGÁL Antal pécsi tűzoltó alhadnagy, 1968. február 18.
114. BUZÁS Gyula tűzoltó zászlós 1984. október 29.
115. KAPCSOS József tűzoltó főtörzsőrmester, 1984. október 29.
116. SÁGHI László tűzoltó alhadnagy 1987. augusztus 20.
117. SÁNTHA Ferenc tűzoltó alhadnagy 1987. augusztus 20.
118. HORVÁTH Ferenc tűzoltó hadnagy (posztumusz főhadnagy) 1991. január 23.
119. BENKÓ Tibor tűzoltó őrmestert 1994. november 26.
120. CSÁNYI István tűzoltó őrmestert 1994. november 26.
121. PINTÉR Gábor tűzoltó hadnagy, rohamparancsnok, 2006. augusztus 8.
122. HORVÁTH Ákos tűzoltó őrmester 2006. augusztus 8.
123. REPPMAN Károly tűzoltó törzsőrmester 2006. augusztus 8.
124. KÖVECS Gergő tűzoltó főtörzsőrmester, posztumusz hadnagy 2013. november 1.

Forrás ! BERKI Imre — PETERMAN Attila: *Hőseink. A katasztrófavédelem és jogelőd szervezeteinek hősi halottai.* 9-33.p. Budapest, 2014, Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. 46 p. HU-ISBN 978 963 87 8374 5.